

רכב-השריון ועמידה בפניו

גם אם תכנס מלחמת-העולם לשלב חדש – שלב של התקפה, הפעם – ע"י בעלי הברית, לא יגרע כלום מערכה של ההגנה היעילה. כי כל רכוז-כוחות לצורך התקפה בקטעי חזית מסוימים – דוקא הוא המחייב את הבטחון הגדול ביותר בכושר-ההגנה של שאר קטעי החזית. על כן, גם כיום וגם בעתיד הקרוב, מוסיפה ותוסיף כל ארץ, המטפחת כושר עמידה בפני פולשים, – לתרום גם ע"י כך את תרומתה לאוצר כוחות-התנופה של הברית הדמוקרטית.

כושר העמידה בפני פלישות-טנקים הוא, אולי, החשוב שבמבחנים לכושרה של התגוננות זו. כי היא המסכלת את «מלחמת-הבזק». אמנם, התכניקה (וכנראה, גם המשטר הנפשי הדרוש לכך) של המלחמה בטנקים חוקפים היא, בוודאי, גם נחלתם של גייסות הפולשים עצמם. למשל, עוד באפריל ש.ז. הודיעה המפקדה הגרמנית כיצד שני קורפוראלים, מזויינים רובים א.ט., הוציאו מכלל פעולה בהתנגשות אחת, בטוח קצר, 11 טנקים רוסיים. אך מול חריצות כזאת של צבא מסוג זה, – יכולות ארצות נתקפות להעמיד כושר-ההגנה עממי של המונים. מאפשרות זו יובעת החובה: טפוח כושר העמידה, שבחשבון הארוך יש בו אולי, כדי להכריע בהאבקות האיתנים.

הרשימות הניתנות בזה מסמנות את הקיום העיקרוניים, מקנות מעט מאופני הפעולה האפשריים, ומעלות כמה דוגמאות מני רבות לעמידת-אמיצים בפני מפלצות-הפלדה.

ד"ר י. בר

טקטיקת חיל-הרגלים מול טנקים

עוד בראשיתה של מלחמת-העולם הקודמת ניטל מן האינפנטריה הכתר של מלכה שדה הקרב – בהתקפה. ברם, בהגנה הצליח חיל-הרגלים שהתחפר יפה, על מכוונת-היריה המחופות בתיל הדוקרני אשר לו, לקיים בידו את הבכורה המקובלת. רק בשנת 1917 חל שנוי בתמונה זו. בפני הטנק, זה נשק-ההתקפה החדש שכתיר היה לחולל מהפכה בכל דרכי המלחמה, למרות חוסר שלימותו בימים ההם, היצג והחיל הרגלי איך-אונים. עדים לכך תמונות וציורים מהזמן ההוא, המתארים חיילים גרמניים מזויינים ברובים, אקדחים ירימוניים, כשהם מתנפלים בחימה ללא היעיל על הטנקים המסתערים עליהם. באותו הזמן נעוצות ההתחלות הפרימיטיביות להתגוננות אנטי-טנקית שיטתית. הוברר, שחיל-ההתותחנים, שעליו הוטל תחילה התפקיד הזה, אטי הוא וכבד-תנועה מכדי להלחם במטרות הנעות במהירות של 20 ק"מ לשעה. תצפית-הנוסק הגרמנית ייצרה את כלי-הנושק הראשונים, הבלתי-מושלמים, להתגוננותו

של חיל-הרגלים: את התותחים האנטי-טנקים מטפוס דרייזה וברנמן, וכן את הרובה הא. ט. הראשון, אולם תכונותיהם הבליסטיות של כלי-הנשק האלה – מבחינת דיוק-הכוון וכוונית-הדירה, – לא הספיקו כדי להתגבר על הטנק, אשר שרידו נתחזק בינתיים, ומהירותו גדלה. ובסופה של מלחמת-העולם הקודמת שררה הדעה, שמלחמה יעילה ברכב-שריון אפשרית רק על ידי רכב-שריון. דעה זו הובעה לא פעם גם בפרוס המלחמה הזאת, ואף במהלכה. ויש לה, אמנם, על מה לסמוך, כשהמדובר הוא על החשבון האופירטיבי הרחב, – להבדיל מבעיות ההגנה הטקטיות*.

בתקופה שבין המלחמות חלה, אמנם, התפתחות נוספת בשטח זה, מבחינה תכנית ומקטית כאחד. תעשיות-המלחמה של המדינות השונות החלו לפתח טיפוסים חדשים ויעילים יותר של תותחים אנטי-טנקיים, כלומר, תותחים קלים ונמוכים,** בעלי מהירות-אש רבה, היורים פגזי-נפץ מבקיעי-שריון, והם: תותחי-ארליקון (מדונמא שוויצרית) בני 20 מילימטר ותותחי-הוטשקים בני 25 מ"מ של הצרפתים, ה"פאק" ("Panzer Abwehr-Kanone" – "תותח מנן בפני רכב-שריון") בן 37 מ"מ – של הגרמנים, ותותחי-בוהלר, בני 40 מ"מ, של הצבא האוסטרי. כל טיפוסיהם התותחים האלה שייצורם חל בשנות 1920–35, התאימו לגמרי לדרישות התכניות הללו. ובסוף התקופה הנ"ל פותח גם התותח הא. ט. הבריטי, בעל הפגז בן שתי הליטראות, וכך צריך היה להיות מהלך השימוש הטקטי בהם, לפי התיאוריה הצבאית הצרפתית, ששלטה בתקופה ההיא: את 60 התותחים האנטי-טנקיים, בערך, אשר לכל דיכוייה, צריך היה לערוך ברוחב של 1,000 מטרים, ובעומק של 2,000 מטרים; ולאחר שלפי החשבון יכול כל תותח לירות 8 פגזים לרגע, ואם גם רק החלק החמישי מהפגזים בלבד פוגע במטרה, – הרי שזה מספיק, לדעת המומחים הצרפתים, להוציא מכלל פעולה למעלה מ-64 טנקים, ובאופן כזה לעצור כל התקפה של כלי-רכב משוריינים.

ואמנם, נראה היה כי נסיון מלחמת-האזרחים בספרד אישר את ההשקפה הזאת. בכל מקום שהיו מצויים בו תותחים אנטי-טנקיים במספר מספיק, עצרו את התקדמותו של רכב-השריון. נשמעה אף הדעה, כי תותח הוטשקים הצרפתי, בן 25 מ"מ, הוא-הוא הקליבר היעיל ביותר. ברם, המסקנות המקובלות מסוג זה, שהסיקו מעובדות אלו, לא הביאו בחשבון, כי בשדה-המערכה הספרדי באו ליר שימוש אך ורק טנקים קלים, ואף הם במספר מועט. משנה זה בראית הדברים הוא שגרם למסקנה הנחפזת, כי הטנק, בתור נשק-ההתקפה, הורד מגדולתו ע"י התותח האנטי-טנקי.

נסיון המלחמה הנוכחית והמסקנות ממנו.

תוצאות הקרבות בחזית המערב ב-1940 הוכיחו, כי תורת עליונותו של התותח האנטי-טנקי, בדומה לתורה בדבר התבצרות-המנן הקוית, – בטעות יסודה. הוברר, שתותחי-ההגנה האנטי-טנקיים היו חדלי-מנן בפני הטנקים הבינוניים של הגרמנים,

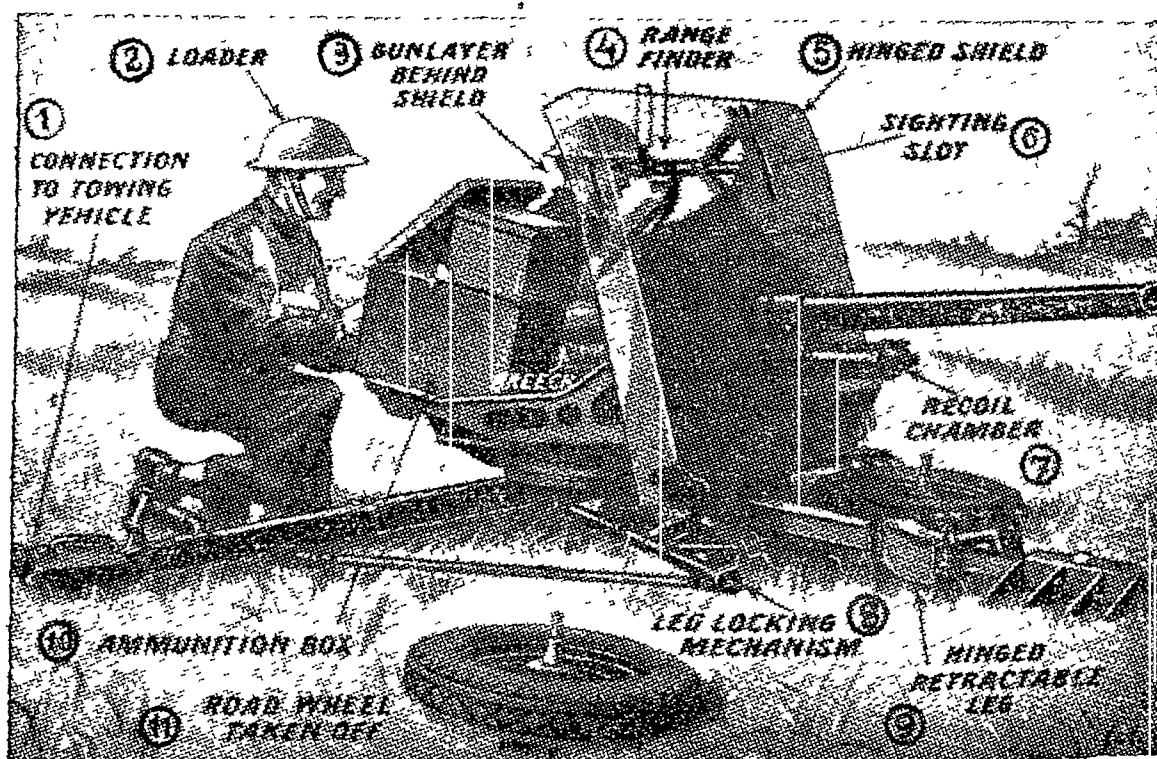
* בענין זה – ראה במאמרו של קפטן פ. פולס – "מלחמת-הבזק" – ג. מערכות" י' – המערכת.

** שיוכלו לפעול, מתוך מדה ראויה של מסתור ומוביליות מקומית, בקוי החזית הקדמיים, –

דבר הכרחי לגבי נשק אנטי-טנקי, עקב חסות הקצור שהוא תנאי ליכולתו. – המערכת.

ששריונם הקדמי הניע ל-60-70 מ"מ, ומהירותם - ליותר מ-30 ק"מ לשעה, ובמיוחד כשהללו התקיפו בנושים מרוכזים, בשליונים בני 100 טנקים בכל אחד, ערוכים בדירוג, נוש אחד נוש. ולא זו בלבד שעצמת הפגיעה של פנוי התותחים לא היתה מספיקה, אלא שנם אי אפשר היה להפיק מהם את המהירות והאינטנסיביות של האש ואת דיוק-הקליעה, עד כדי עמידה מול המוני הטנקים הגרמניים ומהירות תנועתם. הללו פרצו ועברו, חוך אבידות קלות לערך, על פני קוי התותחים האנטי-טנקיים, כשם שהטנקים של בנות הברית פרצו ועברו על פני חפירות הגרמנים במלחמת העולם הקודמת.

התותח הא.ט. הקל (בן 2 הליטראות) של הצבא הבריטי

1. יצול-החיבור לרכב-הגרר	5. שריון על צירים	9. רגל מתכוצת עם צירים
2. הטוען	6. חריק-הכיוון	10. תיבת-התחמושת
3. המכוון מאחורי טבלת-המגן	7. חא-הרתיעה	11. גלגל-המסע
4. מד-מרחק	8. מנגנון ייצוב הרגל	

המפלה שנחל הצבא הצרפתי, כתוצאה מהתפיסה הטקטית החדשה של מלחמת-הבזק, הוכיחה, שהכרח הוא לכוון על בסיס חדש את ההגנה המודרנית בכלל, ולנבי התנוונות מהתקפות רכב-שריון - במיוחד, והנה אחדים מן היסודות העיקריים בשיטת-ההגנה המודרנית כנגד התקפות רכב-שריון; א. הגדלת הקליבר והמספר של התותחים האנטי-טנקיים; ב. התאמת רוב כלי היריה, על סוגיהם השונים, לפעולה נגד רכב שריון; ג. שמוש בחיל האויר כבנשק א. ט.; ד. ניצול חולשותיו של הטנק הבודד; ה. והוא-הוא התנאי והמשבצת לכל השאר; יצירת מסגרת טקטית ואופרטיבית חדשה להתנוונות האנטי-טנקית בכלל, ולפעולתו האנטי-

מנקית של חיל הרגלים - במיוחד. מן הראוי לעמוד כאן על שני הנורמים האחרונים, הקרובים ביותר לנושא המאמר הזה.

חולשותיו של המנק הבורד

הוברד הדבר שנם המנק, שאין לכאורה, לנצחו, יש בו שורה שלמה של חולשות ומקומות הניתנים לפגיעה והם: א. שדה ראיתו מוגבל; ב. שדה-היריה של בלי-נשקו מוגבל אף הוא. אף תותח-המנק בתוך צריח מתנועע, שאפשר לסובבו על צירו על פני כל 360 המעלות של המעגל, וקוק באופן ממוצע לחמש עשרה שניות, כדי שישלים את מלוא הסיבוב הזה. זווית ההטיה של כלי-הזינוק המנקיים היא, לכל היותר, בת 25 מעלות, ועל כן מהווה היקף ידוע סביב רכב שריון - שטח מת; שטח "מת" זה משתנה, מ-15-10 עד 40-30 דגל, והוא רחב ביותר אחרי חלקו האחורי של המנק - פרט לאותם המנקים, שיש להם גם אשנבי יריה או צריחים מיוחדים בצדם האחורי. נ. אין המנק יכול לעבור במדרונים שתלילותם עולה על 45 מעלות, ביערות עבותים, במטעים צפופים, בשטחי ביצה או בשטחי-

עד כמה זקוקים מכ-
שולים א.ט. לכסוי-
אש ניוכח מתמונה זו,
המראה חיל-מהנדסים
גרמני מקים בסביבות
סוברוק מתרסי-מעבר
לסנקים על-פני מחס-
רות-מכשולים.

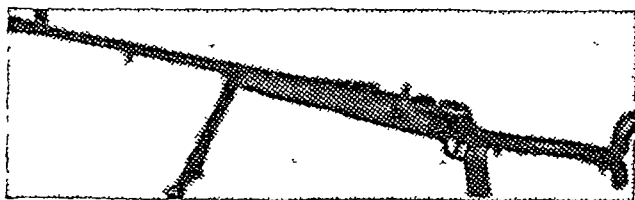
צוקים. ד. קשה לו לנהג המנק להתמצא בשעות-הלילה, בעשן או בערפל; ה. המנק תלוי בהספקתו הסדירה של הדלק; אין הוא מסוגל לעבור למעלה מ-150 ק"מ, בלי להזקק לדלק נוסף; משאול הדלק ניטל ממנו כושר פעולתו; ו. בעצם מבנהו של כל מנק יש שורה של מקומות הניתנים לפגיעה: שריון נגד-הצריח וחלקו התחתון של המנק - חלשים יותר. דבר זה פותח סיכויים מיוחדים לאויבים הפועלים מלמעלה - מבתים גבוהים, מתלים סמוכים, מראשי עצים - או מלמטה - מתוך תפירות או קנים מוסתרים, בשעת התגברותו של המנק על מכשולים שהושמו על דרכו ע"י הטבע, (סלעים וכיו"ב) או בידי אדם. ובן אנו מוצאים אצל רוב המנקים, כי שריון הצד ושריון העורף דקים בהרבה מהשריון הקדמי (דבר שמעלה מאד את ערכו של המארב והמגדיל את אפשרות ההתגוננות גם לאחר חדירת המנקים לתוך מערכת-עמדות ששולבה לעומק). הוחלים הבלתי משוריינים עלולים להפגע ביותר

מקומות נוספים בטנק הניתנים לפניעה הם — פתחי האורור השונים בשביל חבר העובדים והמקרה של המנוע. והוא הדין לנבי אשנב היריה והמכשירים האופטיים של הטנק. על זה יש להוסיף עוד את החולשה המיוחדת של התיבורים בין חלקי השריון במקומות שהם מרוקעים זה אל זה, וביחוד — בתיבור הצריח המסתובב אל נב הטנק, והאפשרות הנובעת מכך אם לא להסירו כליל — הרי לפחות לפנוע בו עד כדי שתוק כושר הסבוב שלו.

על פי כל החולשות הללו ניתן להניע למסקנה, כי נוסף על כל שאר תחבולות ההתנוונות עשוי גם החייל-הרגלי, שהיה עד כה קרבנו חסר האונים של רכב השריון, להעשות יריבו המסוכן — אם ילמד לנצל את החולשות הללו, ואם יקבל את הציוד הנדרש לכך.

נשק ההתנוונות הא.ט. והמקטיקה של חיל-הרגלים כל עוד הטנקים מסתערים בנוש מלוכד על עמדת-המגן, הרי שהמלחמה בהם היא מתפקידים של כלי-הנשק הארטילריים השונים (הא.ט. המיוחדים — בכלל) ושל חיל-האוויר. אולם לאחר שפרצו לתוך העמדה, כשהם מתפרסים ומתחלקים לקבוצות קטנות יותר; או כשהיחידות המשוריות (כפי שקרה לעתים כה קרובות גם אצל הגרמנים) אינן מתקיפות במבנים מהודקים, אלא משלחות קבוצות קטנות יותר, למפרות הבטחה, סיור והסתננות, — כי אז באה ההזדמנות לפעולתו של "צייד-הטנקים", זה החייל-הרגלי, המאומן והמצויד כראוי לתפקידו זה.

"צייד" זה מנצל לפעולתו קודם כל אותן צורות-הקרקע, שבהן הוא מובטח בפני התקפה ישירה של הטנק, והוא מנביר את הקשיים הטבעיים של הקרקע ע"י קשיים מלאכותיים: מחסומי-דרכים מסוגים שונים, מוקשים אנטי-טנקיים וכו'. משנעצר

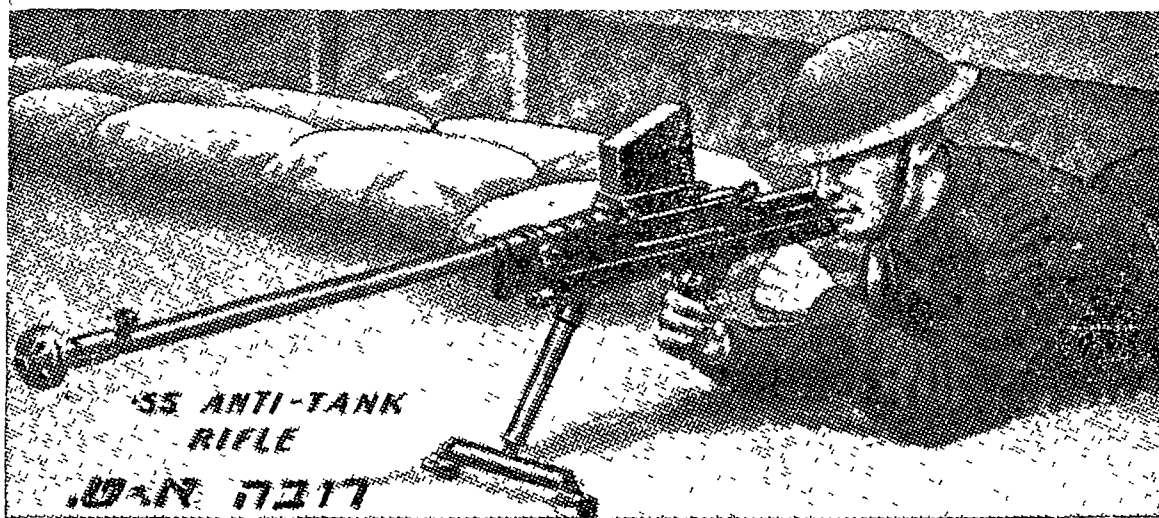

הרובה הא.ט. הגרמני

רכבי-השריון במחסומים טבעיים או מלאכותיים, — הגיעה שעתו של צייד-הטנקים להפעיל את כלי-הנשק השונים. בראש ובראשונה הרי זה הרובה האנטי-טנקי, שבכמה צבאות יורה בדייקנות כדור-נפץ, בן 20 מ"מ, למרחק של 300 מטרים, מבקיע ישר את שריונו של הטנק הקל, ובמקרה של קליעות מדויקות ומטוח קצר (הרבה קובעת כאן גם זווית הפגיעה בשריון) — גם של הטנק הבינוני (ביחוד — את שריון-הצדדים ושריון-הגב, או את מכסה הצריח). כן הוא מנפץ את זחליו של הטנק וצבד ביותר. בצבא הבריטי הוא הרובה הא.ט. (Boys' Rifle) בן 13.5 מ"מ, הפוגע בפגיעה רצינית למדי גם במרחק של 500 מטר*. אולם צייד-הטנקים יכול גם, כנצלו את השטח המת של כלי-הנשק אשר לטנק ואת יכולת-הראיה המונבלת שלו, להתקרב

* השנה הופיע רובה א. ט. חדש בצבא האדום, הנישא ומופעל ע"י שני אנשים; חסרים הפרטים על סותו וסגולותיו האחרות, אך ידוע שהוא מצטיין ביעילותו. — המער.

להפעיל את רימוני-היד האנטי-טנקים השונים, הלא הם: פצצת-הנפץ או ה"קוקטייל" של מולוטוב, אשר בהתפוצצו על נבי הטנק הוא מתרסק ומחדיר לתוכו, דרך פתחיו ופדקיו השונים, נוזל דולק, והתוצאה, על פי רוב, הנה – התפוצצות ניית-הבנון או בוייתם החמורה של אנשי הטנק; פצצת זרחן מציתה, הנורקת ביד או במטיל-רימונים מיוחד* (למרחק של 100–200 מטר); רימוני-הרובה הא.ט. (מ.ס. 68); הרימון הדביק, הממולא בחומר-נפץ מגליצרין, הנדבק בטנק ומתפוצץ עליו; הרימונים הא.ט. הכבדים, מסוגים שונים, המכילים מ-1.5 ועד 3.5 ליטראות של חומר נפץ, ומהם שהורסים גם את שריונו של הטנק הבינוני או הכבד, או שהם מיועדים באופן מיוחד לפגיעה בוחלים; ואין לשכוח לעולם את רוב ה-ה-רנלים, אשר כדוריו בפנעם קרוב לאשנבי-הטנק, עשויים לסנוור את עובדיו או אף להטיל רסיסי-מתכת, מתוך פגיעת שרף (ריקושטי), לפנים רכביהם.

הרובה הא.ט. הבריטי « Boys' Rifle »

ברם, נקל להבין, כי אין צייד-הטנקים יכול להשתמש בהצלחה בכלי נשקו, אלא כשהוא משכיל לנצל או את פני הקרקע, או עמדות שהוכנו במיוחד לכך, כגון מהמורות אנטי-טנקיות מוסוות, ותנאים מיוחדים כגון לילה וערפל, לשם התקרבות אל מטרתו מתוך הפתעה. וכן אסור לו להסיח את דעתו מן העובדה, שכל טנק משתדל לשמש מנן או כסוי למשנהו, אף בקבוצות טנקים קטנות; שחבר אנשי הטנק מצוייד בתת-מקלעים ובאקדוחים, לשם התגוננות בפני התקפות מקרוב דוקא; ושקבוצות טנקים מבודדות פועלות לרוב בשתוף עם קלעי-אופנוע וחיל-הרגלים ממונע ולפיכך אין פעולתו של צייד-הטנקים יכולה, לרוב, להיות פעולת-יחידה, אלא עליה להתבסס על שתוף-הפעולה בתוך יחידה שלמה של צייד-טנקים, שבה מסייעים זה לזה הציידים הבודדים, – והיחידה עצמה משתפת פעולה עם יחידה תקינה של חיל הרגלים אשר שומא עליה להפריע לחיל-הרגלים האויב המלווה את הטנקים במלוי תפקיד ההבטחה שהוטל עליו.

* ראה מערכות י"ב, עמ' 54.

המסגרת הטקטית והאופרטיבית להתנוונות הא.ט. של חיל-הרגלים.

התקפות יחידים מוצלחות נגד טנקים בוצעו כבר ע"י "דינמיטרוס" בספרד (ביחוד - ברחובות הערים, או בקטעי חזית בהם חסרו באופן מיוחד התותחים הא.ט.), על ידי הפינים במלחמת רוסיה-פינלנד, וחיילי בנות הברית בקרבות השונים בשנות 1940-1941 (כך - לפני טוברוק, בשעת כבושה והגנתה כאחד - ובזמן ההתקדמות הכלוב, בנוב. - דצמ. 1941).

ברם, כל הדרכים האלו צורפו לראשונה למסגרת-התנוונות שיטתית וגדולה אחת ע"י הצבא האדום. (ואותו הדבר אפשר להניד על הצבא הגרמני עצמו אשר בו, עם היוזמה לפתוח דרכי ההתקפה המשורינת, דאגו גם להקדים ולמצוא תרופה למכה). הנהגת הצבא הזה שקדה ולמדה לא רק את חולשותיו של הטנק הבודד, אלא גם עמדה על חולשותיו של המבנה הטקטי והאופרטיבי של התקפת-השריון הגרמנית בכללה. הם בססו את הגנתם על רשת של קני-התנוונות אנטי-טנקיים, ערוכים בעומק לאינטרס, אשר תכליתה - לעצור את התקדמות האויב ולשמש גם כנקודות-מוצא לניחותיהן של יחידות צייד-הטנקים*. בו בזמן פועלים גם צייד-הטנקים של הפרטיונים בעורף האויב. הרוסים הכירו, כי הצלחת כוחות-השריון הגרמניים תלויה בגורמים הבאים: א. הספקה סדירה של הדלק, המזון והתחמושת. ב. סדנאות-התיקונים הפועלות ללא הפרעה. ג. מהלך סדורי התחבורה והמסע פחות או יותר בהתאם לתכנית. ד. שירות-קשר הפועל ביעילות (אם כי כאן יכולה להכריע גם דשת, מטופחת יפה, של חבורי אלחוט). ה. מתן נופש לעתים קרובות לחבר אנשי-הטנקים המתיגע למעלה מכוחותיו. ו. תוצאות מספקות, מנקודת ראותו של הפקוד, של הסיודים הטקטיים וסיורי הקרב של הדיביזיות המשורינות. ז. תנאי מנוחה ובטחון יחסיים לעבודת המטות של הכוחות המשוריינים.

ועל הערכה זאת בנו הרוסים את תכניתם הטקטית והאופרטיבית, המתבססת על: א. קודם כל - ניתוק אספקת האויב. ב. הפרעת שירותי הקשר וסדרי התחבורה שלו. ג. מניעת כל מנוחה מחבר אנשי הטנקים. ד. השמדת יחידות-הסיוור של האויב ע"י פלוגות ציידים. ה. הפרעת עבודת-המטות של האויב ע"י התנפלויות ביחוד ע"י הפרטיונים.

בפעולתם הם משתמשים בשיטות אלו: א. מארבים לקבוצות קטנות של טנקים מתקדמים: יחידות הסיוור, ההתקפה וההסתננות. ב. בצרוף לזה - חסימת דרכים, נשרים וכו', או פיצוצם. ג. התקפות על החניות של יחידות השריון, ובעיקר בלילה. ד. התקפה על טורי אספקה, במיוחד - על טורי-דלק, מחסני-דלק, סדנאות תיקונים וכו'. ה. מארבים למשמרות הסדרת התנועה, סלוק ציוני-הדרכים המוקמים

* בפרינציפ - כזה היה הפתרון אשר ניסו להנהיגו גם במערכת-המגן הצרפתית, בימי קרבות סום-אן, בראשית יוני 1940, - אך בלי הכשרה וציוד מוקדמים ומכוונים, ועל-כן גם בלי היסוד הפעיל והתורק שבתפיסה זו של הגנה גמישה; וכן - בלי הגורם האופרטיבי ההכרחי של רזרבת טנקים חזקה; וידועה התוצאה. - המער.